

Pavol Strauss

O pravde a poznání

*„Jestvuje len jedna pravda, jedna morálka,
jedna etika, jeden humanizmus.*

*Všetko okrem toho je pseudopravda,
pseudomorálka, pseudoetika, pseudohumaniz-
mus.“*

*„Malo by nám ísť vždy opravdu, nie o našu
pravdičku. Lebo pravda je viac ako naša sloboda
a postavenie. To je krvavé faksimile každej pravej
revolučnosti.“*

Pravda je len jedna

„Boh, ako princíp večnej Pravdy, ktorý je večný, ktorý nikdy nebol, aby voľakedy mohol alebo mal byť, je sama Nemeniteľnosť.“ (MN), s. 79)

„Túžime. Po poznaní Odvekého a najvyššieho Boha. Bez Boha sme biedni, čo ako múdri sa zdáme sebe, sme «tí, čo sedia vo tme a v tóni smrti» (Lk 1, 79).“ (ŽjJ, s. 54)

„O čo vlastne ide? O boj o pravdu, alebo o boj o moc? Môže jestvovať bezmocná pravda? Môže moc nahrádzať pravdu? Tisíce otázok sa nám dnes natískajú. Postupuje zlo? Ustupuje dobro? Môže jedno nahrádzať druhé? Môže sa vôbec niečo absolútne nahradiť? Celé generácie sú zmrzačené v ustavičných zápasoch ostatných desaťročí, a nič nie je jasnejšie. Myslím, že vnútru žiadneho človeka nestačia tlapačové polopravdy na námestiach sveta. Myslím, že všetci úprimní ľudia všetkých ideových odtienkov sme zadychčaní historickým tempom očakávania a závanom možností, ktorých predpokladom sú ešte len doterajšie zboreniská. Dejiny nezastanú kvôli nikomu. A nik ich nemá sám v prenájme. Myslím, že najpokojejšie dýchajú ostrý závan zajtrajškov tí, ktorí s rozovretým náručím vítajú realizáciu Božej vôle.“ (TB, s. 47)

„Čo je pravda? Zmluvy medzi národmi, ktorým sa neverí už vo chvíli podpisovania? Alebo sú pravdou záväzky ľudskosti, po ktorých sa šliape? Či sú pravdou politické orientácie, ktoré sa zvrtnú niekedy cez noc o stoosemdesiat stupňov, alebo sú pravdou hospodárske, finančné relácie medzi osobami alebo medzi štátom a osobami, ktoré sú vlastne len uzákoneným podvodom? Či sú pravdou

vojny a popravy, koncentračné tábory a deportácie alebo všeobecné gangsterské mravy nášho veku? Či sú pravdou cyanové krematóriá alebo sú lepšou pravdou abortáriá? Či sú pravdou za každého režimu ináč sfalšované dejiny, alebo sú pravdou nafúkané zbytočnosti polohlúpych a zalkoholizovaných kaviarenských pseudoliterátov? Či sú pravdou všetky tieto vymoženosti? A ony sú pravdou tohto sveta! Bo pravdou tohto sveta je lož, aj keď sedí v mocnom kresle a vozí sa na pakarde, a podstatou jeho je klam, aj keď má ľudský a sociálny náter.“(MN, s. 10)

„A ľudia, ktorí sa zastávajú tohto sveta, myslia si, že majú rozum, ktorý nazývajú zdravým, vyárendovaným pre seba. A nevidia, že ich rozumček je pokrivený, aj keď píšú stostránkové knihy a knižočky. A títo ľudia sa nazdávajú a tvrdia, že sa viera a zdravý rozum neznášajú. Viera v Pravdu a hľadanie Pravdy. Zo svojej mušacej perspektívy nevidia, že všetci veľkí tvoriví duchovia boli hlboko veriaci hľadačmi Pravdy. Pravdy večnej. Lebo veľké dielo môže vzniknúť len zo zamerania na niečo najväčšie, a to je Večnosť, večná Pravda, Boh.“ (MN, s. 10)

„Čo ostáva teda hľadajúcej duši než oprieť sa celou svojou podstatou o tú pravdu, ktorá je od počiatku a ostane do konca trvania vekov?“ (MN, s. 10)

„Pravdou je, že Kristus je najväčším medzníkom dejín sveta, ktorý sa nijakými nariadeniami a nijakou nenávisťou, nijakými knihami a filozofiami, teda ničím nedá odstrániť; je skúšobným kameňom, cez ktorý možno preskočiť do večnosti, alebo sa oň potknúť a v zmysle večnosti rozbiť si hlavu. Pravdou je, že jedinou mravnou normou je Desatoro Božích prikázaní, a kým sa ľudia podľa

nich nebudú správať, sú všetky zákonníky a advokátske i policajné výmysly hádzaním hrachu na stenu. Pravdou je, že najhlbšou básňou je *Zjavenie sv. Jána* a všetka múdrosť tohto sveta je daromná bez blahoslavenstiev. Pravdou najpravdivejšou je konečne, že Kristus svojím láskavým a láskou poraneným srdcom zabúchal na brány neba, aby sa nám otvorili.“ (MN, s. 11)

„Videl som pred sebou pravdu tohto sveta: bola to usmievavá zloba, nafintený podvod, zákerná láskavosť a zapáchajúca realita. Filozof Nietzsche píše vo svojom protikresťanskom diele *Antikrist*: Jedinou poriadnou vetou v celom evanjeliu je Pilátova otázka: Čo je pravda? A svet mu odpovedá tým istým úšklabkom, ktorým ho on obšťastňoval svojím filozofickým kladivom: Pravda je to, čo mi osoží. A podľa všetkého sa zdá, že sa tejto náuky pridrža aj v praktickom živote. Pretože však každý a každá skupina a trieda ľudí má iné záujmy, každý z nich má svoju špeciálnu pravdu a pravdičku, ktorú zubami-nechtami bráni – nie však pre ňu samotnú, ale kvôli sebe. Teda koľko nemorálnosti – toľko takzvaných právd. Všetky stranícke kotrmelce sa volajú pravdami, kdejaké umelecké šarlatánstva sa volajú pravdami, slovom, všetky možné výpary polohlúpych, polochorobných a polozločineckých mozgov nosia nálepku: pravda. Svetu sa však tým nepomôže, lebo veď vidíme, že jeho kára zabára sa znova a znova do väčšieho bahna.“ (MN, s. 9)

„Žijeme skoro dvetisíc rokov po Kristu. A nič sa od tých čias nezmenilo na večných pravdách, na ktorých spočíva svet. Menia sa perspektívy, bystrosť alebo tupozrakosť ľudského chápania, viac alebo menej postrkované ochotou dobrej vôle.“ (MN, s. 79)

„Treba sa znovu vrátiť k správne evanjeliovému východisku. Tvrdosť a reálnosť Božích právd a požiadaviek je večná. Pred ňou sú vždy brány života otvorené – i keď pritom bolestne škrípu.“ (TB, s. 42)

„Len pravda je liek a zbraň proti omylu a lži. Len «pravda nás oslobodí». Nestačí preto oná šašovská a pohodlná charakteristika: to je dobré, lebo je to katolícke. Nie preto, že je niečo dobré, je katolícke, všeobjímajúce, univerzálne vo svojej podstate. Nie všade, kde sú katolíci, je aj pravda. Ale kde je pravda, tam je katolicita.“ (EH, s. 72)

„A to je posledné kritérium. Musí nám preniknúť do posledných záhybov presvedčenie, že sa míňame cieľa, ak sa stavíme do cesty Božím zámerom.“ (TB, s. 24)

„Byť bláznom v Kristovi, byť v ľudskom zmysle uprostred hmotných a spoločenských záujmov nerozumných, vydať sa Bohu úplne napospas i v ére elektrónov, vydať znovu a znovu svedectvo, pokorne ako nástroj Božej milosti, to je postoj, ktorý robí z kresťana i dnes soľ sveta, zodpovedný a závažný činiteľ na ciferníku záhuby.“ (TB, s. 26)

Priepastné hĺbky neviditeľna

„Každý po poznaní dychtiaci duch narazí na tajomno, ktoré sa prenieslo i do tej doby, ktorá si sugeruje, že všetko vie a do všetkého nazrela. A predsa vždy naráža na vždy priepastnejšie hlbiny podstaty hmoty. Lenže sa vždy objavajú nepreniknuteľné úžlabiny ostatnej pravdy, kde sa stretajú s hraničnými stavmi poetického poznania a s al-

ternujúcimi vedeckými poznatkami na hranici vedeckej reality.“ (MN, s. 41)

„Pravda má byť výrazom podstaty bytia, nemeniteľným kľúčom poznania, pečaťou absolútna.“ (MN, s. 9)

„Na ceste za celou pravdou je každý okamih, uvedomelý okamih cennou zastávkou. A najmä keď si uvedomíme, že i za vyhasnutou hranicou rozumu je možné poznanie, hlavný objekt našej zvedavosti.“ (ČpN, s. 18)

„Tí celkom múdri nič iné neuznávajú. O neviditeľných tieňoch skutočna vo svojom nepodvratnom realizme ani nie sú ochotní diskutovať. Vystačia s múdrosťou skepticizmu o nemožnosti dôkazov pravdy. Pravda, to je ich pravda.“ (MN, s. 30)

„Keby sme boli schopní vnímať celú realitu i s jej odnožami prísne hmotných javov, prenos impulzov cez rozličné prostredia celej reality, boli by sme celosvetovému šťastiu a bratstvu bližší. Ale kto by vedel tieto dialky odkryť? A keďže to ešte ani netušíme, sme vždy pochopu celej pravdy zúfalo vzdialení.“ (KzP, s. 42)

„Pravda, celá pravda, je za hranicami nášho hľadania pravdy.“ (ZMČ, s. 58)

„Všetko naše hľadanie a poznávanie sa podobá snahe mravčeka, ktorý sa snaží vydriapať na veľký vrch. Mravček by musel mať vonkajšie i vnútorné rozmery vrchu, aby sa priblížil cieľu.“ (ZMČ, s. 38-9)

„Bludiskom myšlienok chce človek dôjsť pravdy. Zatiaľ vie len tolko, že je v bludisku. A že je pravda v bludisku, nie mimo neho.“ (ZMČ, s. 69)

„Za všetkým, čo poznáme, je ešte niečo, čo nepoznáme. Práve, že je človek jedinečný a neopakovateľný, ako strom, ako hviezda a slnko. A človek cíti, že je i v ňom i mimo neho niečo neznáme.“ (ZMČ, s. 20-21)

„Z veľkého začudovania zo sebaobjavovania, po prechode cez obdiv prírody a sveta dochádzame na hraničnú čiaru po vstup do veľkej ríše túžby vnútra po poznaní celej pravdy bytia, všetkých jej dimenzií a štýlu jej prieniku do nás, stupňov je adaptácie, od tušenia po nepoznanú istotu, od večnosti do večnosti, i v zohľadnení prítomnosti.“ (OH, s. 59)

„Veľa je za nami, ale ešte viac pred nami vo svete poznania. To je tragédia i nádej života. Naša záchrana je zbraň slova.“ (KzP, s. 89)

„Najväčšie šťastie v ríši poznania je, že nedovidíme konca, podobne ako pri výprave do vlastného vnútra. Naše oči sú vždy ináč zatienené, len naša túžba a zvedavosť sú stále v strehu.“ (KzP, s. 10)

Cesta poznávajúceho ducha

„Pravda je Absolútne. Naše pravdy sú len natoľko pravdami, nakoľko ho hľadajú, uznávajú a cítia sa závislé od neho. I naše medicínske pravdy majú život od neho, sú v jeho zatičení.“ (ČpN, s. 155)

„Primárna je túžba po poznaní pravdy. Po poznaní pokračovania stvoriteľského primárneho zásahu a jeho „creatio continua“ v autonómii stvoriteľského diela, v stvorení a cez jeho evolúciu. Ľudský um i ľudské srdce prekračujú

sa samé vo svojich možnostiach a v gravitácii nepretržitej budúcnostnej túžbe.“ (KD, s. 60-61)

„Túžba po pravde, po slobode a ľudskej dôstojnosti je imanentná v každom. A môže sa vystupňovať v túžbu po svätosti.“ (KD, s. 8)

„Jediným šťastím je poznanie a čoraz novšie a hlbšie poznanie.“ (ČpN, s. 89)

„Hľadanie je oporou hľadajúcich. Hladujúcim po pravde patrí všetko.“ (OH, s. 142)

„Človek nie je nikdy úplný v oblasti poznania. Človek je vždy na ceste. A ako v umeleckej oblasti, nič nie je absolútne hotové, ale vždy schopné doplnenia a opravy. Vo všetkom, i v našom vnútre sme skutočne živí len v pohybe, na ceste vývoja.“ (RzŽ, s. 32-33)

„Len hľadači právd, úprimní, zo všetkých táborov sa ďalej predierajú ostatným drôtom svojich čistých a úprimných túžob za očistu myslí a ľudských vzťahov.“ (ÚnÚ, s. 89)

„A nikdy nevieme, čo ostane, či vetrami zabúdania rozstrapkané mračná krátkodobej slávy, či v neviditeľne počaté, anténami túžby po pravde zachytené vlny. Len pravda je krásna. A krása pravdivá. Preto lačnie ľudské srdce, kým sa jej nepriblíži.“ (ÚnÚ, s. 89)

„Vo svete je krutý hlad a smäd. Ale jestvuje aj nepodvratný smäd po poznaní, pravde vo všetkých oblastiach. Kto ho celkom uhasí? Kto povedie naše kroky, našu vnútornú neistotu upokojí, náš vajatavý pohľad skoncentruje?“ (RzŽ, s. 216)

„Trúsiť múdrosti nie je určením hľadača pravdy. Jeho určením je ukázať možnosti hľadania, ukázať svoje otlčené kolená i čelo. A spôsobiť rozruch v najvnútornejšom systéme duševných križovatiek a naviesť alebo odstrašiť od cesty labyrintom pravdy alebo jeho predsiení, v ktorých sa v najlepšom prípade pretĺkame. Ale hovoriť o pravde je toľko ako naznačiť jej snové kontúry.“ (OH, s. 166)

„Tápeme ako slepci. A tí najmúdrejší sú len šikovnejší slepci. Mnoho je, keď sa priblížime k hranici našich možností. Ale aj odtiaľ je ešte kozmická diaľka k epicentru pravdy.“ (OH, s. 78)

„Aký zlomok celej životnej pravdy sme schopní pochopiť? Ani o svojom okolí, ani o celej hĺbke svojho povolania, ani o diani v našom okolí a tobôž vo svete. A vari najmenej o sebe, o svojich možnostiach, o celosti nášho určenia.“ (OH, s. 92)

„I po stopách našich nevedomostí dostaneme sa občas do predsieni pravdy. Opriadaní marivami tušení nakláňame sa k nej.“ (RzŽ, s. 220)

„Každé poznanie – i vedecké i umelecké – je správne, ak sa vysloví z pravdivého a otvoreného stanoviska. Treba ho vysloviť skromne ako čiastkové, teraz a z nášho zástoja možné. I keď zajtrajší zástoj bude vyšší, širší, bohatší, bude zasa len čiastkový, ochotný pojať do seba, ba nezavrhnúť ani včerajšie ani staršie poznanie. Vždy širšie vlnenie poznania, kruh za kruhom nemá konca a kryje sa i z duchovnej perspektívy. Tak ožíva v nás nezavrhnutý svet starých v novom svete. «Abyssus abyssum invocat» - i vo svetle.“ (RzŽ, s. 61)

Kamene úrazu

„Svetom vládne sebaklam, a to je hmla, ktorá zahaľuje zajtrajšok.“ (KD, s.31)

„Nik z ľudí nikdy nevedel všetko. Čoho sa človek dotkol, všetko je torzo, torzo koncepcie i realizácie, je vždy len náznakom začiatku. Len zlo robí totalitný dojem.“ (KzP, s. 29)

„Poznatky, čo sa raz začali, sa kopia a ustavične rozmnožujú. Ale tým múdrosti nepribúda. Samé prázdne zrná ducha. [...] Čo sa nevedia zahryznúť iba do najvyšších vrstiev času. A preto nie sú schopné niečo vylepšiť esenciálne. Krúčia sa len v sebe, akoby sa nemohli dostať cez škrupinu prítomnosti a vševediacej povrchnosti.“ (KzP, s. 29-30)

„Kľúč k bráne poznania je v nás, len zahádzaný zbytočnosťami, úskokmi zla a tvrdosťou srdca. Nie sme svet, ktorý vynašiel milosrdenstvo.“ (KzP, s. 30)

„Žijeme v iluzívnom svete [...] A tak vznikajú v nás virtuálne predstavy pravdy, alebo čo si ako pravdu do svojho vnútra pripúšťame.“ (KzP, s. 45)

„K. H. Bauer, nemecký onkochirurg, raz zahájil zjazd slovami: «Čo vieme o rakovine je veľa, ale čo nevieme je ešte viac.» To platí o všetkých oblastiach zdravotníckeho a biologického výskumu. Pokroky a poznatky vo vedách technických rozhodne vyspeli ďalej. Detailné poznatky otvárajú nové perspektívy a úlohy. Ale vo všetkých sú prvky arogancie a zbojstvenia. Sú to vždy len obmeny ba-

bylonskej veže, ktoré zvykajú zle končiť. Lebo príde deň, keď sa i veda stane pokornou a uzná svoju ohraničenosť. I zásahy do genetickej oblasti a replikovateľnosť tvorov sú hrou s ohňom, až apokalyptickým.“ (ZMČ, s. 104)

„Čo my vnímame, je vždy náš obraz, ako si ho naše vnútro sformovalo alebo zdeformovalo. A preto sme skeptickí voči inému vidu. Náš pohľad je výsledkom nášho vývoja a našich utržených tráum a sklamaní. A tak sme akosi uzavretí do seba a vonkajškovými i hĺbkovými zážitkami i s podstatou našej bytnosti, so všetkým, čo sme si priniesli cez generácie pred nami.“ (KzP, s. 46)

„Tak zahryznúť do jablka poznania márnosti všetkého. Za maskou génia gáni maska šialenstva a všetkých duchovných aberácií. Za maskou dobroty ochabnutosť. Za maskou krásy klam. Za maskou nutnosti tuposť. Za maskou lásky bludičky. Za maskou pravdy omyl. Za maskou krvi náhoda. Za maskou náhody výsmech. Za maskou omylu možnosť. Za každou maskou maska.“ (TT, s. 10)

Sloboda a pravda

„Veľká vnútorná realita je tradovaný názor, že nám pravda prinesie slobodu. Ani dnešným štýlom myslenia nemožno niečo lepšieho a obšťastňujúcejšieho vymyslieť. Hľadáme pravdu a sloboda sa nám pridá.“ (OH, s.50-51)

„Pravdu treba milovať viac, než slobodu. Pravda je navždy. Veď sám Kristus je pravdou. Pravda je to, čo je nad nami, pravda je našou vierou.“ (MN, s. 12)

„Pravda a sloboda sveta sa často križujú. Ani pravda a viera tohto sveta iba v tento svet sa nezhodujú. Pravá sloboda je i v putách slobodná, je to teda sloboda vnútorná; sloboda ducha je úplne v súlade s absolútnou pravdou. Goethe píše: «Nie to nás robí slobodnými, že nad sebou nič neuznávame, ale práve to, že uznávame niečo, čo je nad nami.»“ (MN, s. 10)

„Pravda je viac ako sloboda. Kde ju dohoniť? Sú naháňaci pravdy, to sú všetci mysliaci ľudia, len v rôznom odstupňovaní a tinení, ktorí ju hľadajú v morálke a etike, alebo cez duchovnú sféru, ba i cez politiku. A sú pseudo-vlastníci, cez svoj filozofický postoj, od Leninovho súčtu relatívnych právd v absolútnu pravdu. I včerajší stúpen- ci stalinských právd vyznávajú dnes demokratickejší typ pravdy. Pre Wittgensteina sú všetky typy filozofovania nie nesprávne, ale nezmyselné. A tak tu narastajú cez stáročia filozofovania hľadačské pokusy o pravdu ako burina. Tešme sa perspektíve, lebo ani múdrosti z prírodných vied, ani mysliteľské vypätia nie sú koncom tejto cesty. A nie je cesta ani Spinozova, ktorý napísal: «Láska k večnej a nekonečnej veci živí dušu jedinou skutočnou radosťou a je zbavená každého smútku.»“ (SMČ, s. 38)

„Sloboda a pravda! Koľko knižníc sa o tom popísalo. A predsa je to večne otvorený problém. Ostatný vrchol ľudského myslenia je usmernený na poznanie a poznanie pravdy je cieľ každého duchovného snaženia, i poézia, i filozofia, i hudba, i výtvarné umenie, každá cesta človeka je usmernená na ňu.“ (SMČ, s. 58-59)

„Nemožno všetko evidovať. Možno raz v dákyh supercomputeroch. Ale i to, čo padne pod stôl, je prítomné. Nielen omrvinky padnú pod stôl. I závažné veci sa tam

naschvál uložia. Sloboda človeka má všelijaké fazety. I najzvláštniejšie technické vynálezy sú v trezoroch celosvetovej vypočítavosti skryté, aby neohrozili finančný potenciál bežnej výroby. S celosvetovým dobrom sa v tých zapáchajúcich brlohoch sebeckta a chytráctva neráta. Peniaze, výkaly diabla, sú i morálnou menou sveta, už oddávna.“ (KzP, s. 24)

„Pred každým z nás svietia dva princípy: pravda a sloboda. Sú to duchovné méty, ktoré vždy a v akomkoľvek prostredí narážajú na petrifikované varianty hodnôt. Každá doba a každá spoločnosť si ich vyformuje a deformuje svojím spôsobom. Pravda je, v konečnom výsledku, Boh a jeho emanácie. Čo sa na tom láme, je len jej relativizácia. Sloboda je duch voľnosti, ktorý však vo svojich historických variáciách vo svojom mene už mnoho ľudí zahlušili, od prenasledovania kresťanov po náboženské boje a vraždy, až po revolúcie vo Francúzsku, v Mexiku a v Rusku, až po dnešné ubíjanie slobody v mene novej koncepcie slobody. Ale pravá sloboda, okrem oslobodenia prenasledovaných, chudobných a hladných, je oslobodenie každého človeka od všetkého zla, od závidi, nenávidi, zloby a hriechu, až po slobodu dietok Božích.“ (SMČ, s.101)

„Opakujem si svoje staré heslo: Vnútoraná pravda je viac ako vonkajšia sloboda.“ (OH, s. 28)

Pravda a láska

„Pravda ti vždy zvýskne v srdci. A to je duševná poznávací značka.“ (ÚnÚ, s. 155)

„Vítaná je pravda, nech príde odkiaľkoľvek. Vítané je poznanie, akékoľvek, ktoré môže vyústiť do lásky. Celá pravda

sa jej musí podobat'. A chirurgova pravda sa nemôže uspokojiť s jej odborným výsekom, ale sa musí vintegrovat' do túžby po nej, po tej celej. Lebo v každej túžbe je zárodok vyššej pravdy. A prichodí nám znova začať s túžbou.“ (RzŽ, s. 211)

„Poznanie je najväčším vyznamenaním človeka. I to, že k nemu môže dôjsť. Sprostredkúva človeku najväčšiu možnú rozkoš, či z krátkeho spojenia s umeleckým dielom, najmä poéziou a hudbou, či s človekom nabitým vedomosťami [...] Ale beda! Všetko ľudské je zlomkoviaté torzo [...] Veď nemôžeme tvrdiť, že by sme i tých najbližších dokonale poznali. Ale čo chýba exaktnosti nášho zblížovania, to môže nahradiť záblesk nášho tušenia, [...] poznania cez lásku.“ (ČpN, s. 31)

„Cesta k pravde bola i cesta k slobode, k slobode poznania a vyznania. Ale i tu bola cesta pravdy lemovaná míľnikmi omylov. Ale od Šavla vedie k Pavlovi. I cez stáročné interupcie. Ale cesta k svetlu je cesta lásky. A tá individuálna, ale i dejinná, vedie dopredu. Pod touto zástavou sa dá lepšie žiť.“ (KD, s. 79)

Neúnavný hľadač pravdy

„Sedím bezmocne za písacím stolom okolo víriaceho vesmíru na okraji slnečných vetrov a vidím iba okraj vesmíru svojho vnútra a nie som schopný ani doňho podstatne zasiahnuť. Však stačí malé metabolické vybočenie alebo malá porucha srdcového rytmu a spustená je nepriepustná roleta medzi svetom vonkajším a vnútorným.

Udržiuj iba nádej, že nezmernosť, z ktorej sme vyšli, nás nasaje na konci do seba.“ (ZMČ, s. 106-7)

„Určite som nespoznal ostatné pravdy, ale dostal som istotu, že sú, aj keď sa človeku nadobro nevyjavia. Koľké pravdy a reality sú v prírode, ktoré nespoznané obchádzame (od spoznania jeho riadenia až po typy jedov niektorých zvierat – ako mi syn Palko rozprával), kde sme ešte od definitívneho poznania našich duchovných a neduchovných síl a potencií. Ale klaniame sa našim nevedomostiam.“ (KD, s. 56-57)

„Kutrem sa, aby som sa dostal za všetko viditeľné, poza všetko myslené, na ceste za krásou a pravdou.“ (OH, s. 94)

„Ale kto sa nedá zastrašiť, raz vlastnou nemohúcnosťou, inokedy nepriazňou okolností a možností, ten sa občas dožije interferencie vnútorného rozbehu poznania a úchopu väčšej časti skutočnosti.“ (ČpN, s. 18)

„Možno, že sa medzi tými poznámkami nájdú tu a tam odrobinky pravdy v myšlienkach o pravde, o živote, o človeku, o utrpení, o kráse a o smrti. Veď len okolo toho sa krútil kolotoč myslenia.“ (ZMČ, s. 72)

„Myslenie je stav, ktorý sa zrýchľuje ako voľný pád. Evokuje sa vždy v nových formách a obmenách. Podlieha nielen vlastným zákonom, ale vybočí len zriedka za svoje ohrady. Stojí a padá v sebe, aj keď naberá výšku. Sled vlastných výbojov mu stačí.“ (ZMČ, s.104)

„Ale žijem. A to znamená, že stále bojujem [...] aj o poznanie a o stále nové a hlbšie poznanie. Neakceptujem ani hotové myšlienkové recepty len tak ľahko a som za to, že sa môže a má o všetkom rozmýšľať, občas i nahlas. Neslobodno tabuizovať ani oblasť cirkevnú. Všade i v nej je premiéra ľudského. A ani tu neslobodno nevidieť, čo je historicky podmienené, čo psychologicky, a miešať to hneď s večnými pravdami.“ (ŽjJ, s. 19)

„Nemám rád priemernosť a polovičatosť. Ani v medicíne, ani v rozumovej, ani v citovej oblasti. Jasné áno a jasné nie obsahujú v sebe aj áno, aj nie. Sú šteblíkmi veľkej diferencovanosti.“ (ŽjJ, s. 21)

„Čo je teda pravda? Pravdou je, že Stvoriteľ ma povolal na tento svet, tu ma zahrňa svojou dobrotou a milosťou a v životných skúškach a ťažkostiach mi dáva možnosť zavďačiť sa mu a utrpením, dobrotou usilovať sa mu pomôcť vo vykúpení sveta, až raz sa vrátim do praotčiny nás všetkých.“ (MN, s. 10)

Použité skratky:

ÚnÚ – Úsmev nad úsmevom; **RzŽ** – Rekviem za živých; **SMČ** – Sme mocnejší než čas; **ČpN** – Človek pre nikoho; **OH** – Odvrátený hlas; **NN** – Nádhera nečakaného; **MN** – Mozaika nádeje; **KzP** – Kvety z popola; **EH** – Ecce homo; **KD** – Kolíska dôvery; **TB** – Tesná brána; **ZMČ** – Za mostom času; **TT** – Torzo ticha; **ŽjJ** – Život je len jeden.

Pripravili: M. Koleják (hlavne) a J. Rybák.